

Ημέρα Μνήμης Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄

«...Κ' εκείνη η άμωμη μορφή, που εψαλμωδούσε τ' άγια,
χιλιάδες βόλια δέχτηκε αντίς δάφνες και θάγια.
Κι' από μακριά το πατρικό, το μέγα χέρι υψώνει
Και το κατάμαυρο ψωμί της προσφυγιάς σταυρώνει...»

Γιάννης Ρίτσος, Ύμνος και θρήνος για την Κύπρο.
Ευλαβικό αφιέρωμα στον Μακάριο.

Τιμούμε σήμερα, ημέρα της ονομαστικής του εορτής, τη μνήμη του Αρχιεπισκόπου και πρώτου προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας, Μακαρίου Γ', μιας θρησκευτικής και πολιτικής προσωπικότητας που υπήρξε ηγετική φυσιογνωμία του τόπου μας για μια σειρά ετών, σε μια εποχή δύσκολη και – όπως αποδείχτηκε – καθοριστική για το παρόν και το μέλλον της Κύπρου.

Ο Μακάριος (κατά κόσμο Μιχαήλ Μούσκος) γεννήθηκε το 1913 στο χωριό Άνω Παναγιά της Πάφου. Σε νεαρή ηλικία πήγε στη Μονή Κύκκου και το 1938 χειροτονήθηκε διάκονος. Με υποτροφία της Μονής στάλθηκε για θεολογικές σπουδές στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Το 1946 χειροτονήθηκε στην Αθήνα πρεσβύτερος και αρχιμανδρίτης. Ακολούθως, φοίτησε στο Πανεπιστήμιο της Βοστώνης, με ειδίκευση στην κοινωνιολογία της θρησκείας. Το 1948 εξελέγη Μητροπολίτης Κιτίου και επέστρεψε στην Κύπρο. Ανέπτυξε πλούσια δράση: ανακαίνισε τη Μητρόπολη, βελτίωσε την οικονομική κατάσταση του κλήρου, ίδρυσε φιλόπτωχες αδελφότητες και αναπτέρωσε το ηθικό του ταλαιπωρημένου λαού. Ως πρόεδρος του Γραφείου Εθναρχίας, πήγε το 1949 στην Ελλάδα, όπου είχε συνομιλίες με τον Έλληνα βασιλιά Παύλο και την ελλαδική πολιτική ηγεσία για το κυπριακό πρόβλημα.

Το 1950 ο Μακάριος εξελέγη Αρχιεπίσκοπος Κύπρου. Στον ενθρονιστήριο λόγο του δήλωσε: «...πάση δυνάμει και πάση θυσία θα συνεχίσω τον εθνικόν αγώνα, ουδέν έτερον επιδιώκων ει μή μόνον την ένωση μετά της ελληνικής μητρός». Το 1954, από τον ιερό ναό της Παναγίας της Φανερωμένης στη Λευκωσία, σε παγκύπριο συλλαλητήριο εναντίον των Άγγλων αποικιοκρατών, εκφώνησε πολιτικό λόγο που έμεινε γνωστός ως «Όρκος της Φανερωμένης»: «υπό τους ιερούς αυτούς θόλους ας δώσωμεν σήμερον τον άγιον όρκον. Θα παραμείνωμεν πιστοί έως θανάτου εις το εθνικόν μας αίτημα ένα και μόνον επιδιώκοντες, σε ένα και μόνον αποβλέποντες τέρμα, την Ένωση και μόνον την Ένωση».

Την περίοδο του 1955-59 ηγήθηκε μαζί με τον Στρατηγό Γεώργιο Γρίβα Διγενή του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ. Τον Μάρτιο του 1956 οι Άγγλοι εξόρισαν τον Μακάριο στις Σεϋχέλλες, επιδιώκοντας να αποστερήσουν από τους Έλληνες Κύπριους τον φυσικό τους ηγέτη και να αναχαιτίσουν τη δυναμική της Επανάστασης. Τον Φεβρουάριο του 1959 υπέγραψε με τον ηγέτη των Τουρκοκυπρίων και τις κυβερνήσεις της Ελλάδας, της Τουρκίας και της Αγγλίας τις Συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου. Η Κύπρος ανακηρύχθηκε ανεξάρτητη Δημοκρατία στις 16 Αυγούστου το 1960. Ο Μακάριος επέστρεψε στο νησί την 1^η Μαρτίου 1959,

δηλώνοντας: «Νενικήκαμεν αδελφοί! [...] Τα νέφη της δουλείας διελύθηκαν και ήλιος ελευθερίας φωτίζει τους κυπριακούς ουρανούς. Η Κύπρος είναι ελευθέρα!».

Στις εκλογές του Δεκεμβρίου του 1959 εξελέγη πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας. Θέλοντας να δώσει το στίγμα της νέας περιόδου στην οποία εισερχόταν ο τόπος, δήλωσε: «Προς τον σκοπόν τούτον πρέπει Έλληνες και Τούρκοι να συνεργαστούν εν πνεύματι ειλικρίνειας. Ο φανατισμός και ο ανταγωνισμός οφείλουν να εκλείψουν και πνεύμα ενότητας να επικρατήσει».

Δυστυχώς, δεν εισακούστηκε. Έντονα πάθη, φιλοδοξίες και αγκυλώσεις και ξένα συμφέροντα οδήγησαν το «καράβι» της νεοσυσταθείσας Κυπριακής Δημοκρατίας σε φουρτούνες που δεν έδειχναν να καταλαγιάζουν, συγκρούσεις δικαιοδικές και εμφύλιες που δεν οδηγούνταν σε εκτόνωση. Σταδιακά, τέθηκε και ο ίδιος στο στόχαστρο για τους χειρισμούς του. Το 1970 έγινε η πρώτη δολοφονική απόπειρα εναντίον του και στις 15 Ιουλίου του 1974, με το Πραξικόπημα της Χούντας, ήρθε η προσωρινή απομάκρυνσή του από την εξουσία. Από την Πάφο, όπου κατέφυγε, απευθύνθηκε στον λαό: «Ελληνικό κυπριακό λαέ, γνώριμη είναι η φωνή που ακούεις, Γνωρίζεις ποίος σου ομιλεί. Είμαι ο Μακάριος. Δεν είμαι νεκρός όπως η Χούντα των Αθηνών και οι εδώ εκπρόσωποι της θα ήθελαν [...] Ελληνικό κυπριακό λαέ, πρόβαλε αντίστασιν εις την Χούνταν. Διαδήλωσε την θέλησιν να αγωνισθείς. Η Χούντα δεν πρέπει να περάσει. Νυν υπέρ πάντων ο αγών».

Δυστυχώς, πέντε μέρες αργότερα, η τουρκική εισβολή στην Κύπρο ήταν γεγονός: «Νεκροί και αγνοούμενοι, πρόσφυγες και εγκλωβισμένοι, ερείπια, καταστροφές και βεβηλώσεις συνιστούν την τραγωδίαν σου και το μαρτύριόν σου, λαέ προδωμένε και βασανισμένε...», δηλώνει απογοητευμένος, απευθύνοντας έκκληση βοήθειας προς πάσα κατεύθυνση.

Ο Μακάριος πέθανε στις 3 Αυγούστου του 1977. Στον επικήδειο λόγο του ο τότε Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας Κωνσταντίνος Τσάτσος, εκφράζοντας τον πόνο του κυπριακού Ελληνισμού αλλά και του τι υπήρξε ο Μακάριος για τους Έλληνες της Κύπρου επί τριάντα σχεδόν χρόνια, είπε τα εξής: «Δεύτε, πονεμένοι αδελφοί, να λάβετε θάρρος, δύναμη και πίστη. Ο Μακάριος υπήρξε η Κύπρος και η Κύπρος δεν πεθαίνει».

Ειρήνη Βαρέλλα-Δημητριάδου
Φιλολόγος

